

Effectief schenken

Het oprichten van een vermogensfonds

FIN

Vereniging van Fondsen in Nederland

‘Steeds meer mensen en bedrijven overwegen de oprichting van een charitatief fonds. Maar wat komt daarbij kijken en welke keuzes moeten worden gemaakt? Hoe selecteren we een zinvol en strategisch doel, hoe weten we of we effectief zijn, voor hoe lang zetten we een fonds op, wat zijn de fiscale gevolgen, hoe moet een toezichhoudend bestuur er uit zien, wat zijn de gevolgen van een ANBI-status? Goed dat de FIN juist op dit moment met een brochure komt. Uiteraard hopen we dat nieuwe fondsen het belang van de FIN zullen onderkennen en lid zullen worden. Ook dat is goed voor de dynamiek van onze vereniging.’

Rien van Gendt
voorzitter FIN

..... *‘Ik wil met een deel van mijn vermogen iets goeds doen voor de maatschappij.’*

..... *‘Het wordt tijd dat mijn vermogen op een meer strategische manier in de samenleving wordt geïnvesteerd.’*

..... *‘Samen met andere familieleden wil ik op een nuttige en effectieve manier een bijdrage aan de maatschappij leveren.’*

..... *‘Ik wil mijn financiële bijdragen aan goede doelen meer stroomlijnen, met een goedlopende administratie.’*

..... *‘Het zou fijn zijn als er meer donatieverzoeken mijn kant op kwamen, zodat ik meer keuze heb.’*

..... *‘Het moet toch mogelijk zijn om onder fiscaal aantrekkelijke voorwaarden te kunnen doneren?’*

Als u zichzelf weleens een of meerdere van deze vragen heeft gesteld, dan kunt u overwegen een eigen vermogensfonds op te richten. In deze brochure leest u over wat er bij het opzetten van een vermogensfonds komt kijken.

Een rijke filantropische historie

Op het gebied van liefdadigheid kent ons land een lange traditie. De eerste vermogensfondsen werden in Nederland al in de 16e eeuw opgericht. Enkele van die vermogensfondsen bestaan tot op de dag van vandaag.

Van de FIN zijn inmiddels meer dan 300 vermogensfondsen lid. Het aantal Nederlandse vermogensfondsen moet vele malen hoger liggen. Vele vermogensfondsen kiezen er echter voor om in stilte te werken en niet zichtbaar te zijn voor het brede publiek.

Nederland is in het algemeen heel vrijgevig. Zo gaat er veel particulier geld naar de geldwervende fondsen. Deze fondsen zijn bij het brede publiek veel bekender dan vermogensbeherende fondsen. Dat is ook logisch, omdat geldwerfers afhankelijk zijn van inkomsten uit donaties en zichzelf dus onder de aandacht moeten brengen. Vermogensfondsen daarentegen beschikken reeds over een donatiebudget en kunnen zich richten op het zo goed mogelijk beheren van hun vermogen en het verdelen van hun gelden aan maatschappelijke projecten.

Wat is een vermogensfonds?

Een vermogensfonds is een instelling die uit de opbrengst van het eigen vermogen maatschappelijke doelen ondersteunt. Het vermogen kan afkomstig zijn van nalatenschappen of schenkingen van families of individuen, maar ook van bedrijven. De steun is ‘ten algemene nutte’ bedoeld en kan gaan naar individuen, projecten en organisaties. Een fonds is onafhankelijk en heeft een eigen bestuur.

In Nederland kennen we talloze vermogensbeherende fondsen. Juridisch beschouwd zijn het autonome instellingen die geen verantwoording schuldig zijn aan derden. Uiteraard ervan uitgaand dat ze binnen hun statutaire doelstelling opereren en niet in strijd handelen met de wet- en regelgeving.

Als u een nieuw vermogensfonds wilt opzetten, dan zal dat een fonds van deze tijd zijn. **Een fonds dat het algemeen belang voorop stelt. Dat rekening houdt met de normen en behoeften van de samenleving, bewust kiest voor een onafhankelijke positie en professioneel wenst te opereren.** Een fonds dat heeft nagedacht over een duidelijk donatiebeleid, transparant is en verantwoording wil afleggen. Kortom, een fonds dat zorgvuldig en respectvol met zijn omgeving en aanvragers omgaat.

‘Wij kennen in Nederland een lange, springlevende traditie van fondsen. Door de eeuwen heen worden fondsen opgericht door particulieren, die op deze manier een blijvende bijdrage aan de maatschappij willen geven. Een fonds met een duidelijke doelstelling en een helder beleid kan enorm veel voor de samenleving betekenen. Met donaties, maar evenzeer als inspirerende partner van de initiatieven die het ondersteunt. Vooral omdat een fonds, anders dan overheden, zijn nek kan uitsteken om innovatieve ontwikkelingen een kans te geven.

Steeds meer nieuw opgerichte fondsen weten de FIN te vinden, die met haar ruim 300 leden een schat aan ervaring en deskundigheid bundelt. Zo ontstaat een boeiende kruisbestuiving tussen bestaande en nieuwe fondsen, tussen jonge en oudere bestuurders, die niet alleen de charitatieve sector, maar de hele maatschappij ten goede komt.’

Koeno Sluyterman van Loo

secretaris Stichting Sluyterman van Loo
bestuurslid FIN

'Rentmeesterschap en betrokkenheid vormen deel van de Nederlandse cultuur. In de uitbouw van de verzorgingsstaat is filantropie een tijd op de achtergrond geraakt, maar sinds 1990 is er sprake van terugkeer van filantropie. In een nieuwe vorm: geen ouderwetse liefdadigheid, maar vrijwillige inzet voor het algemeen nut. Filantropen steunen wetenschap, cultuur, erfgoed, integratie, recreatie, internationale solidariteit. De groei is zo sterk dat een filantropische sector is ontstaan, naast de overheid en de markt.

Met de groei van deze sector neemt ook de behoefte aan professionalisering toe. Opleidingen 'Filantropische Studies' zijn inmiddels van de grond gekomen aan de VU en Hogeschool Windesheim. Een logisch gevolg van de behoefte aan professionalisering van een in belang toenemende sector.'

Theo Schuyt

Hoogleraar Filantropische Studies
Vrije Universiteit Amsterdam

Wat zijn uw drijfveren?

Het oprichten van een vermogensfonds is iets heel persoonlijks. U kunt als oprichter immers helemaal zelf bepalen welk deel van uw vermogen beschikbaar komt, voor welk doel en op welke manier. Het doel kan een bepaald thema zijn, een specifiek gebied waar u uw hart aan heeft verpand, een doelgroep waarvan u vindt dat deze wel een extra steuntje kan gebruiken.

De eerste twee vragen die u uzelf dan ook moet stellen, zijn: **'Wat is mijn passie?'** (hart) en **'Wat is mijn ambitie?'** (hoofd). Hierover nadenken moet ervoor zorgen dat u helder voor ogen krijgt waarom u uw geld voor een specifiek doel beschikbaar wilt stellen en wat u ermee wilt bereiken. Vraag uzelf dus af wanneer uw vermogensfonds succesvol genoemd kan worden.

Wees echter kritisch in uw denkproces, want er is in Nederland al heel veel geld voor allerlei initiatieven beschikbaar. Uit tweejaarlijks onderzoek van de Vrije Universiteit in Amsterdam 'Geven in Nederland' blijkt dat er in Nederland jaarlijks maar liefst ruim 4 miljard particulier geld voor het goede doel beschikbaar is. **Wilt u ervoor zorgen dat uw geld ook goed en nuttig wordt besteed, dan is het verstandig eerst eens te kijken wat er (al) om u heen gebeurt.** Zijn er al vergelijkbare initiatieven? Voorziet uw voorkeur echt in een behoefte? Wilt u aanvullend zijn op bestaande financieringsmogelijkheden, of juist niet? U kunt overwegen om, in plaats van een eigen stichting op te richten, aansluiting te zoeken bij een bestaande organisatie. U kunt dit doen door een (eenmalige) schenking te doen aan een organisatie of door een fonds op naam op te richten.

Maar als u heeft besloten om een vermogensfonds op te richten en het is duidelijk wat uw ambitie en doelstellingen zijn, dan kunt u gaan bepalen welke strategie en welk donatiebeleid u gaat voeren, hoe de organisatie eruit moet zien en welke activiteiten nodig zijn op het gebied van onder meer projectbeoordeling, vermogensbeheer, administratie en communicatie.

Vermogensfondsen en transparantie

De roep om meer transparantie is een maatschappelijke trend die niet alleen van toepassing is op overheidsinstanties en bedrijven, maar ook op maatschappelijke organisaties als (particuliere) geldwervende en vermogensbeherende fondsen. Wel moet steeds afgewogen worden of met het streven naar (meer) transparantie daadwerkelijk de belangen van zowel organisatie als externe doelgroepen worden gediend.

In 2005 is voor geldwervende fondsen de Code Wijffels geïntroduceerd. Deze code gaat over het besturen van **fondswervende instellingen**, over het interne toezicht daarop en over het afleggen van verantwoording over de realisatie van de organisatiedoelstellingen. ‘Goed bestuur’ staat centraal in de code. De kern is dat de organisatie ‘de goede dingen doet’ en ‘de dingen goed doet’.

Volgend hierop heeft de FIN een gedragscode opgesteld voor **vermogensbeherende fondsen** die lid zijn van de FIN. Deze code bestaat uit een aantal uitgangspunten en de lidmaatschapscriteria, vergezeld van een aantal aanbevelingen. Bij elkaar vormen ze de basis voor de handelwijze van een FIN-lid. Deze vorm van zelfregulering kan bovendien behulpzaam zijn bij de ontwikkeling en uitvoering van het donatiebeleid. De gedragscode is echter geen wet van Meden en Perzen, maar een dynamisch geheel dat maatschappelijke ontwikkelingen volgt en daarop (waar mogelijk) vooruit loopt.

Overigens is het voor een vermogensfonds niet nodig om een CBF keurmerk aan te vragen, aangezien dit keurmerk voor de fondswervende instellingen in het leven is geroepen.

Wat zijn de mogelijkheden?

De meeste vermogensfondsen in Nederland hebben de stichtingsvorm als rechtspersoon gekozen. Een maatschappelijk fonds heeft immers geen winst-oogmerk en wil zoveel mogelijk naar eigen inzicht kunnen handelen.

De manier waarop het bestuur van een vermogensfonds wordt vormgegeven, is afhankelijk van de ambities en doelstellingen. Zijn de ambities **bescheiden**, dan kan een bestuur zelf actief aan de slag gaan. Dat betekent dat er binnen het bestuur taken worden verdeeld. Als het ambitieniveau **hoger** ligt, dan kan het besturen ook in de vorm van commissies of een dagelijks bestuur. Bij **hoge ambities** bestaat de mogelijkheid om een bureau van beroepskrachten op te zetten. Het bestuur zal zich dan in de praktijk veel minder met de uitvoering bezighouden.

Ook de werkwijze van uw fonds kan variëren. De meeste vermogensfondsen zijn **reactief** van aard: ze reageren op binnenkomende aanvragen en doen geen uitgebreide projectanalyses of evaluaties. Er is een duidelijk donatiebeleid en een omschreven vermogensbeheer. Alles is erop gericht om aanvragen zo correct mogelijk af te handelen. Daarnaast zijn er fondsen die meer naar buiten gericht zijn: ze streven naar een grote mate van efficiëntie en/of effectiviteit. Ze zijn zichtbaar in de samenleving en werken waar mogelijk samen met andere organisaties.

Proactieve fondsen worden veelal opgericht door ‘ondernemers’ die zelf projecten initiëren en hiervoor partners zoeken. Proactieve fondsen beschikken over zoveel kennis op een bepaald gebied dat ze een actieve, soms zelfs grote rol in de samenleving willen spelen.

‘Als de combinatie van idealisme en zakelijk realisme u aanspreekt, dan is ‘Venture Philanthropy’ waarschijnlijk de aanpak die bij u past. Bij ‘Venture Philanthropy’ worden technieken uit de investeringswereld toegepast op het filantropische werk. Kernbegrippen zijn sterke (meerjarige) betrokkenheid, op maat gesneden financiering, verstrekken van ook niet-financiële ondersteuning, en meetbaarheid van resultaten. Het gaat erom het geld harder te laten werken.’

Pieter Oostlander
directeur Noaber Foundation

De activiteiten van de FIN

De Vereniging van Fondsen in Nederland (FIN) is de belangenvereniging van ruim 300 vermogensfondsen in Nederland.

Vermogensfondsen die een aanzienlijk deel van het rendement op hun vermogen on- verplicht ter beschikking stellen aan meerdere personen of organisaties kunnen lid worden van de FIN.

De FIN ondersteunt haar leden, stimuleert onderling contact en samenwerking en biedt hulp bij het voeren van een verantwoord bestuur, vermogensbeheer en donatiebeleid.

Hiervoor worden informatieve uitgaven gemaakt, zoals:

- 'Effectief schenken'
- 'Fiscaliteit'
- 'Het besturen van een fonds'

Maar ook worden symposia en themabijeenkomsten georganiseerd. Zo is de vereniging een van de grondleggers van het jaarlijkse Congres Civil Society voor bestuurders, toezichthouders, directeuren en medewerkers in de filantropie.

Om de belangen van haar leden te kunnen behartigen onderhoudt de FIN contacten met de overheid, maatschappelijke organisaties en de media. Zo draagt de FIN via de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF) bij aan de behartiging van gemeenschappelijke belangen van de filantropische sector. Samen met het Instituut voor Sponsoring en Fondsenwerving (ISF), de Vereniging van Fondswervende Instellingen (VFI) en het Contact in Overheidszaken samenwerkende kerken (CIO-K), richt men zich daarbij onder meer op overheid en politiek.

De FIN verzamelt verder documentatie en informatie over fondsen en stimuleert wetenschappelijk onderzoek naar fondsen. Een van de activiteiten van de vereniging is de jaarlijkse uitgave van het FondsenBoek en de FondsenDisk. Hierin staan de gegevens van zo'n 700 Nederlandse fondsen (te bestellen bij Walburg Pers, www.walburgpers.nl).

Uiteraard bevordert de FIN ook het oprichten van nieuwe vermogensfondsen, zodat er nog meer geld structureel en effectief voor de maatschappij beschikbaar komt.

Wat komt er bij kijken?

Bij de oprichting van uw vermogensfonds doorloopt u afhankelijk van uw wensen en doelstelling de volgende stappen.

Vorbereiding

- Ontwikkeling en vaststelling van een visie, beleid en strategie
- Bepaling en vastlegging juridische en fiscale positie van de rechtspersoon:
 - Vastlegging statuten en eventueel huishoudelijk reglement
 - Inschrijving Kamer van Koophandel
 - Indiening aanvraag status 'algemeen nut beogende instelling' (ANBI) bij Belastingdienst
- Inrichting van de organisatie:
 - Samenstelling bestuur
 - Vaststelling werkwijze

Start

- Werving van geschikte projecten
- Overwegen van vermelding in FondsenBoek
- Overwegen van aanvraag lidmaatschap FIN

Uitvoering

- Projectadministratie
- Periodieke besluitvorming
- Communicatie en representatie
- Vermogensbeheer
- Financiële administratie
- Jaarlijkse verslaglegging

'Wat ik iedereen zou willen meegeven: het oprichten van een fonds is ontzettend leuk en inspirerend en het is heel veel werk. Het gaat immers niet alleen om donaties, je wilt vervolgens ook de projecten volgen en evalueren om te weten of het geld goed besteed is. Verder is het zaak om eerst heel goed na te denken wat je wilt bereiken, en hoe. Mijn advies: maak scherpe keuzes en focus, ook geografisch. Hoe gedifferentieerder de doelstelling, hoe arbeidsintensiever het fonds wordt en hoe lastiger het wordt om ergens echt een verschil te maken.'

Milou Halbesma
directeur Turing Foundation

Wat kan de FIN voor u betekenen?

U heeft besloten om een vermogensfonds op te richten? Dan kan de Vereniging van Fondsen in Nederland (FIN) u behulpzaam zijn. De Nederlandse brancheorganisatie van vermogensfondsen heeft veel kennis en ervaring in huis om u te begeleiden bij de oprichting van een vermogensfonds door gebruik te maken van de StartersDesk.

Kijk voor meer informatie op www.verenigingvanfondsen.nl. Ook als u advies op maat wenst, bent u bij de FIN aan het goede adres. U wordt dan doorverwezen naar een mentor die u met raad en daad kan bijstaan bij het oprichten en inrichten van uw fonds.

Contactgegevens

FIN Vereniging van Fondsen in Nederland
Jan van Nassastraat 102, 2596 BW Den Haag
T : (070) 326 27 53
E : info@verenigingvanfondsen.nl

Meer informatie?

Vereniging van Fondsen in Nederland
www.verenigingvanfondsen.nl
Kamer van Koophandel
www.kvk.nl
Belastingdienst
www.belastingdienst.nl
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
www.notaris.nl

Colofon

Uitgave Vereniging van Fondsen in Nederland
Redactie Jacqueline Detiger, Filantropia
Tekst Luuk van Term, Termae Traiectum
Vormgeving Monica Schokkenbroek
Druk Drukkerij Raddraaier